

ЗАХАПЛЕННІ

Уладар ядраў

У зборы мастака Алега Карповіча ёсць рарытэты не толькі з мінулых эпох, але і зробленыя ўласнымі рукамі

Іван Ждановіч

Двойчы, як вядома, у адну і тую ж варонку снарады трапляюць рэдка. Не раз пераконваўся ў тым і мастак Олег Карповіч, калі служыў у артылерыйскай разведцы. Ды ўсё ж ён упэўнены: нішто не выпадае. І для яго захаплення — а збірае Олег гарматныя і марцірныя ядры — былі, гаворыць, розныя прычыны.

Добра помніць, як “зачапіла” яго свядомасць (ці падсвядомасць) першае ядро. Гадоў сем-восем таму абыходзіў рады гандляроў на “Полі цудаў” мінскага рынка “Ждановічы”. Там, сцвярджаюць аматары даўніны, што хочаш можна знайсці. “Дзядзька ў Жданах збываю, мусіць, астаткі вясковага скарбу, можа яшчэ дзедаву спадчыну, — згадвае Олег. — І ў развалах гляджу — чыгуннае, самае распаўсюджанае ў даўнейшай палкавой артылерыі трохдзюймае ядро. Хутчэй за ўсё, з баталій яшчэ напалеонаўскіх. Рускае ці французскае — хто ж яго ведае, на ім не напісана. Я яго і набыў. Потым, дарэчы, такія часта мне сустракаліся”.

З таго ядра пайшла новая хваля цікавасці мастака да “бога вайны”, як часам называюць артылерыю. Ды і ўвогуле гісторыя Беларусі стала бачыцца ў іншым

ракурсе. Дарэчы, Олег перакананы: апошнія 500 і больш гадоў гісторыя войн — гэта найперш гісторыя артылерыі. У ваенных спецыялістаў ёсць меркаванне, што першыя, драўляныя гарматы прывезлі на Беларусь татары. Стрелялі яны каменнымі ядрамі. І ў Алега Карповіча ёсць такое, зробленае з крымскага каменю. “Гэта, напэўна, самы каштоўны экспанат калекцыі, — усміхаецца Олег, паказваючы каменны кругляш. — Калі мы з сябрамі адпачывалі пад Феодосіяй, я пабачыў у антыкварным магазіне некалькі ядзер рознага калібру. Яны, казалі, з мясцовага каменю, мшанкавага вапняку, знойдзены ў тамтэйшай Генуэскай крэпасці. А грошай малавата было... Агледзеў ядры, падыходзячы камень знайсці там — не праблема. Папрасіў у гаспадара, у якога кватаравалі, інструменты і за пару дзён высек ядро. Даводзіў невялікай кіркой. І вось, выдатна атрымалася”.

Шмат розных ядраў “пасеяна” па нашай зямлі, асабліва ў 1812-м. Іх і цяпер можна пабачыць як на месцах баёў, так і ў вясковых падворках, майстэрнях, на гарышчах — а раптам спатрэбіцца ў гаспадарцы? А колькі кругляшоў у школьных, раённых музеях! І ў падвалах ядры служаць:

імі часам, як гнётам, прыціскаюць у бочках засаленыя на зіму гуркі ці капусту. Трафеі ваенных часоў маюць і больш вытанчанае прымяненне. Скажам, у калекцыі Карповіча ёсць бязмен, зроблены з ядра. “Шкалу зрабіў, кручок — і важ, — не хавае захаплення народнымі майстрамі Алега. — У артылерыі ж усё дакладна: у кожнага калібру ядраў — свая вага. І што цікава: пэўна, такія бязмены, як кажучы, на патоку стаялі. Я іх не раз бачыў. Мусіць, майстэрня кустарная была”. А крэатыўны якар, зроблены з чатырох трохдзюймовых ядраў, звараных пірамідкай, Олег “прывалок з Беразіны — тамтэйшых рыбакоў упрасіў аддаць”. Рускія? Французскія? А можа, ядры яшчэ з часоў падаўлення паўстання Кастуся Каліноўскага?

Цяпер у калекцыі Алега Карповіча каля 20 ядраў рознага калібру: ад 7-міліметровых свінцовых шарыкаў для мушкетаў да 8-дзюймавага, каля 25 сантыметраў у дыяметры, марцірнага. “Вось тут месца для запалу, — тлумачыць Олег, паказваючы паглыбленне ў важкім шары. — Бывае, у фільмах пра бітвы 1812 года паказваюць, як “пушкі” страляюць, бачны выбухі

У Алега Карповіча — ядры розных эпох

— гэта якраз вось такі боепрыпас”. А нядаўна на “Полі цудаў” ён набыў асколак ад ядра яшчэ большага калібру.

Шкадуе, што некалі прапусціў міма рук каменную сякеру. “Валялася разам з інструментамі ў дзеда, які жыў у Дзятлаўскім раёне, — згадвае калекцыянер. — А я ж не знаў па малалецтве, што гэта такое: можа, думаў, прылада нажы тачыць. Дарэчы, я цяпер заўсёды вельмі ўважліва гляджу пад ногі, калі бываю ў глыбінцы. Здраецца ж, што каштоўныя рэчы знаходзяць пад нагамі, скажам, сярод камянёў, якімі абкладзена клумба”.

Я спытаў у Алега пра калекцыйныя планы, а ён развёў рукамі: як пашанцуе. “Поле для пошукаў”, як ён жартуе, вялізнае: усяго ж вядома ажно 24 калібры пу-

шак, ды яшчэ 16 калібраў марцір. А марыць ён знайсці сапраўднае каменнае ядро, напрыклад, пад Клецкам. Менавіта ж там у жніўні 1506 года нашы продкі разграмілі татарскае войска. Увогуле ж, прызнаўся, да каменных рэчаў у яго цяга асабліва. Бо слова “карп”, першааснова прозвішча, у многіх старажытных мовах азначала: камень. “К... р... п...” — чуюце, быццам трэцца камень аб камень? Ад той жа першаасновы, лічыць Олег Іванавіч, паходзяць і такія словы, як крэпасць, корпус, крэмень, кірка, Кіпр, Карпаты, рускія: крепкий, кровля, кирпич. А па латыні і ўвогуле слова ядро пішацца як corpus (корпус)...

Што тут скажаш: “ядзернае” захапленне ў былога артылерыста Карповіча зусім не выпадковае...

Сусвет як творчая прастора

Ала Казакова

У Беларуска-іранскім музее гісторыі Вялікай Айчыннай вайны прадстаўлены акварэлі Талінскага мастака Алега Высоцкага

З творчасцю гасця знаёміць мінскае культурна-асветніцкае таварыства «Адамант». У кожнага з яго членаў свая справа ў жыцці, але ўсе яны захапляюцца космасам.

— Наша галоўная мэта — паказаць людзям прыгажосць Зямлі і Сусвету, — кажа старшыня таварыства Мікалай Паўленка. — Космас для нас — жывы асяродак, асабліва духоўная прастора. Гэтай тэме вялікую ўвагу надае і Олег Высоцкі. Прыехаць на адкрыццё выставы ён не змог. Але вясной мы маем намер паказаць у Мінску яшчэ адну серыю яго работ. Спадаемся, іх прадставіць сам аўтар — член Міжнароднай арганізацыі мастакоў пры ЮНЕСКА...

Экспазіцыя «Сусвет: заслона

“Пераўтварэнне свету”. А.Высоцкі

адкрываецца» будзе ездзіць па гарадах Беларусі да канца 2010 года. Гэта не першы праект «Адаманта». Энтузіясты паспяхова правялі конкурс дзіцячага малюнка «Прыгажосць вакол нас», творы пераможцаў былі нават паказаны ў Траццякоўскай галерэі. Яны ж разам з Калужскім музеем касманаўтыкі прывозілі ў Мінск экспанаты, звязаныя з жыццём і навуковымі працамі вядомага вучонага-даследчыка Аляксандра Чыжэўскага.

У бліжэйшы час суполка “Адамант” плануе працягнуць знаёмства з творчасцю мастакоў-касмістаў — паслядоўнікаў групы «Амаравела», што ўзнікла з лёгкай рукі Мікалая Рэрыха яшчэ ў 1920-я гады.

Дываны з імёнамі

Дні культуры Ірана ўпершыню прайшлі ў Барысаве

Анатоль Мозгаў

Творчыя сустрэчы, выстава, вялікі канцэрт ладзіліся пры падтрымцы пасольства Ісламскай Рэспублікі Іран у Беларусі і Барысаўскага райвыканкама. На ўрачыстай цырымоніі, якая праходзіла ў галерэі “З’ява” Барысаўскай раённай бібліятэкі, саветнік іранскага пасольства Эбрахім Шафій падарыў барысаўчанам кнігу знакамітага мудраца Амары Хаяма на персідскай, англійскай і рускай мовах. Было і фота на памяць на фоне персідскага дывана. Увогуле творы дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, прывезеныя з Ірана, вельмі ўражваюць. Акрамя вядомых на ўвесь свет дываноў, на выставе былі інкрустацыі, мініяцюры, іншыя вырабы народных майстроў. Адчуць сябе, хоць на некалькі імгненняў, сярод жыхароў далёкай краіны дапамагалі фотаздымкі. Гучала жывая музыка: класічныя мелодыі ў вы-

ставачнай зале выконвала трыя педагогаў мясцовай дзіцячай музычнай школы.

Славутыя дываны — прыгажосць і неацэннае багацце Ірана. Гасці ахвотна расказвалі аб тым, што майстар можа год і больш працаваць над адной рэччу. З часам персідскія дываны толькі набываюць новыя глыбіню і ад-

Такім творам нават імёны даюць — па назве горада, дзе ішла праца, ці назве месяца, пары года.

І ад прыгожай музыкі атрымлівалі асалоду барысаўчане: канцэрт іранска-беларускага ансамбля “Авіндар” (у перакладзе азначае “закаханы”) прайшоў у гарадскім Доме культуры. Гурт, створаны чатыры гады таму ў Мінску, — адзіны ў свеце, як цяпер кажучы, беларуска-іранскі музычны праект. Кіруе калектывам ураджэнец іранскага Курдыстана Масуд Талебани. Для яго Беларусь стала другою радзімай. Масуд — патомны музыкант, з дзяцінства грае на розных інструментах, а

На адкрыцці Дзён іранскай культуры ў Барысаве

ценні. Сакрэт у фарбавальніках — толькі натуральных, зробленых па старажытных рэцэптах. А зыходнай сыравінай, аказваецца, служаць лісты вінаграду, лупіны граната, шкарлупкі грэцкіх арэхаў... У дываноў, якія і сёння робяць уручную, безліч дробных дэталей, пераплеценых узораў.

на архітэктара вучыўся ў Мінску. Канцэрт жа ён пабудоваў так, што гучалі як іранскія, курдскія, так і беларускія нацыянальныя мелодыі ў арыгінальнай апрацоўцы. Масуд яшчэ і цікава расказваў пра розныя інструменты, пра ўсходнія мелодыі, якія ўпершыню гучалі ў Барысаве.